

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 51.

НА ЦЕТНИЉУ, У ПОНЕЂЕЉНИК 30. ДЕКЕМБРА (11. СИЈЕЧЊА) 1874.

ГОДИНА II. (IV.)

ГЛАС ЦРНОГОРЦА* издава једна пут недељно. Стари за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. а. 8; по год. 3; четврт год. а. 1. 50. и. За СРБИЈУ год. а. 7; по г. а. 3. 50; четврт а. 1. 25. и. За све друге земље год. а. 8. по год. а. 4; четврт год. а. 2. За остале земље се за ред 3 почита. Продавати и све наруџбе имају се администрација, а доноси уредништво на Цетина.

ПОЗИВ НА ПРЕТИМАТУ.

Свршава се и четврта година нашег листа. Стари смо већ познаница са нашим читалачким свијетом. Код таквога познаница и — то радо исповједамо — љубави, која нам се укажује, не треба нам лист и овог приликом препоручивати.

Ослањајући се на ту љубав, и задижући ријеч, да ће „Глас Црногорац“ као и до сада постојано се чути музком јачником за слободу и опште тежње народа нашега, а по сада, какве су нам прилике, и јаче још, надамо се најбољејој одлици.

Да задовољимо данашњој жељи нашњих читалаца, а и нашој самој, ријешили смо, да лист нашој години издајемо два пута недељно, у другом облику и са пространјим дијелом за забаву и поуку.

О томе ћемо у своје вријеме, надамо се у брзо, изјестити своје читаоце. Сад се штампања почела и прегурје. Дотле ће лист излазити, као и до сада.

За то нека и пошт. претплатници нашу претплату као и до сада, како је назначено на челу листа, а када лист почне два пута излазити, назначиће нову цијену.

Молимо, да се са претплатом похита, а исто тако ону г. г., која нам још што дугују, да час прије свој дуг измире.

Уред. „Гласа Црногорца“.

СКАДАРСКА КОМИСИЈА.

Једна једном у стању смо јавити, да је истражна комисија у Скадру због подгоричкога поклопа завршила свој рад. Завјештак истраге потписан послан је турска комисија у Цариград кавди, и по томе се разлила.

Како је вођена та истрага од стране турских њомесара, довољно је познато из нашег листа, а и без тога зна као свијет добро Турке, њихове поступке и судове. За то, овога пута, нећемо о томе говорити. Најјестивије само резултат, како смо га сазнали, те дуготрајне, у образованом свијету са свијем необичне истраге. Од свијех под истрагу стављених Турака нађени су тридесеторица у злочинству од којих се петорица осуђују на вјерт а 25 од 20 година тавнице па на вјерт. Ова пресуда, тако чујемо, очекује још потврду највишега суда турског, па да се изврши.

Но ко позива Турке тешико да неће познати: ко зна кад ће то бити! И та сумња није неоснована. Као по праву држава, која се нева бојати, да што може изгубити од својега угледа пред свијетом образованијем, Турска са необичном дрскошћу у првој очевидној правци у стању је да изналази непрестано најсјешније узроке, тек да ствар повлаци и, ако је икако могуће, своју одржи. За то нас неби ни мало изненадило, када би смо још и сада чули, да Турска изналази узрока, због којих и преко своје истраге и пресуде, исту одлаже, вјерва, па чак и уништава.

Наша изасланици у Скадру и ако нијесу имали ту околност пред очима, побуђени већ свијетом неправдиности при самој истраги, упутили су свој протест против рада турске комисије протест, са свијем природно, стоји на осуди, која је изречена на основу нашег. Напосљетку, Турску не мора то по-

будити, да ствар подвргне новој, озбиљној истрази. Пресуду коју је изрела она ће по свој прилици одржати, па ваљда и извршити.

Али онда настаје питање: је ли Турска задовољна изријеченом осјећању злочинности свијета, које се јасно и сважне изразило против онога царства подгоричког, је ли задовољна саку правичност закона, који би морала, као у свакој држави, и у којој нијезвишење стајати, и прије свега, је ли задовољна саму Црну Гору, коју је грозна на нечужне начин поврједила?

На ова прва питања свакако је без сумње одговорити да није, а још много прије, што се тиче Црне Горе.

Црна Гора не може бити потпуно задовољна с оваквом осудом. И да није задовољна, најбоље свједочи ова огорчене велико, које се на ново и силно показало у народу црногорском, кад се сазнало за споменуту пресуду.

Но и ако Црна Гора ставља у број потражљива својих у име сатисфакција за нанесену јој поврједу и строго казње подгоричких злочинца, ипак слаба и неправична осуда њихова пада више самој Турској на терет него ли Црној Гори. Неправично осудом Турска показује, да у којој не влада законом, шта више да сакрије законом заштитица и потпомаже злочинство. С друге стране она изналази и присиљава Црну Гору, да појача друга своја потражљива у име сатисфакције, и да од њих, на до чега дошло, ипшито испопушта, је је то онда ствар велике части, велике будуће безбједности од сличног двљачког инертја.

Ово говорило као Црногорац и казујемо мишљење народа црногорскога. А јер знамо, да нишу владу ништа друго него то мишљење снажно руководи, ујерени смо, да ће ова то и чинити.

Казње злочинаца подгоричких нерјешава нашу размирицу с Турском, не ни онда, кад би она свјершено одговорила правичности, јер потпуна сати-факција, коју нам Турска дугује, није се у томе ни састојала.

Свршетак рада комисије у Скадру, тек је почетак расправљања криве, велике ове размирице, а кад ће и какаво ће ријешење њезамо да буде, то тек влада да видимо.

РАЗБОРИТ СУД.

Занста учени, тријезно мислећи Немци сваки данок све више признавају културу и политичку важност Савена, те на упућу здрав разума мора се признати, да итали учесници не дијеле ни с далека позора, што их шире корумпирани за новца свакоку на услугу стојеће новине у Бечу, Пешти и т. д. Не само то него и одваку политичку борбу у нашој монархији међу њемством и савенством занста просвјешени мушкетер икако схваћају.

Сулећа тако изводи „Обзор“ овај извод из најновијега дјела Немца Хелвалда.

„Према Инглешкој чини донакле прву оперу аустро-угарске монархије. Ако икоја држава доказује, како њезин развој ипш о етничкиј маторици, доказује то ова (држава). Политичка као ниједна друга држава у Европи, позивајући на родног јединства, сватра се тек као резултат дуга историјског развоја; ипшедок на свој ом-

станак сватра се и сватра ће се, по свој прилици још и у далекој будућности, политичком кривом. Ако се иједна ила држава не може сравнити с Аустријом гледе на разноликост и широкост провиједљивост сугава, што во су се само иладо по иладо „кушала“, ако се унутар граница државе ништа не држи за „немогуће“, неће се тому иједан познавацај народа чудити. Ко је пошто студирно тежај пријодлога развоја, неће ни мало двојити, да су само два пута, хоће ли се, врло хетерогени елементи онога царства политички у једну цијелост сједнати: словити (наслили) абсолютизам и слободунија федерације. Различита покуш осведљених деценија креху се унутар оних ограда. Док је иладо т. ј. док су народи тријели, другиј ријечка: док су пасивно задовољни олаи, владамо абсолютизам, који се овдје можемо тим теже и касније искорјенити, што се је прикивало као најједноставније и најваљаније средство за постигнуће најјервијаш циља, уздржала илме монархије. По задолхити, зраком слободоуних идеја, осјетиле ипшони и народи аустријски своју снагу; узеше слушати се црвом јачега изишва се абсолютизам те присили, да се иде либерализам ставом. Давако, ијесте абсолютна влада, ипшони народни демократизам једнога дјелена. Дочин се је аустријско њемство, по језицу осталом њемству занста, али етнички врло иладо средно, узело хвастати као носило просвјете, захтјева уједно за себе у праву посла, власт над другим њемцима. На ове борбе за живот, за волај дину и народну економистику, што мо ју волај аустријски народ, ипш свадљива става те борбе долази необични појад, да се државници тих народа хитро истрон е, одлаке пољезику необично хитре пројекте сугава. Наравски је, да се господујуће, остаријело њемство, против федерализма, који би био равна узвишу њемачког превоја. У истину илако Аустрија је већ пошла путем федерације, одлаке се је услед нагоде од г. 1867 радијодила у двије различите политичке половине, јер да ли сачинавају федерацију само два иладо или стотина, у начелу те је све једно. Угарска оте се право господству њемачкога живља, јер је била јача, па ће тако и у будуће онај дво прва изкојевати си самосталност, који буде последице Угарске најјачи. Фазе те борбе дуге су и проиједљиве; рекао би, да је борба у овј час завршена, али само кратковиди могу држати, да је утрнула. Неда се тајати, да је борба уједно и културна борба, но би ли побједом федерализма, занста заврједљиви побједа култури, како се то тврди, о томе неће-мо расправљати. Ниш би она (култура) добила тих, да се другима својом наметне, нити су народи источни (у источном дијелу монархије) тако знастан у култури, како се то радо прикиједа. Како су ли народи влади, кривци и напредна живља, ипшони је будућности, на било какве околности!

Аустрија дије јасан пример, како се слабо даду инглешки узори инитирати. Слободунији парламентаризам, тај носим Азбиона, ипшони овдје (у Аустрији) ипшоники сповена крједина ипшодок; ипше парламент, тако онај стариј на тежелу неувривих, као и новји на тежелу извривих избора састављени, познала се исто тако неспособна, подрживачки и изишваши, у кратку својој задлаи исто тако неопдрасни, како се то прије тврдило о абсолютизму. На развој култура аустријски либерализам врло је иладо дјеловао, ипше данас ипше се тужбе, да провада бечко свучивајште, оно исто свучивајште, коју подвргнути сјај, бјеше главног задлаио позивом улаграионглешког министру из добе реакције, ве је у ту сврху позивао и пријештивало одлаче мушкетер, необдирићи се на вјероисповјест или политичка правца. Култура ипшонија Аустрија, иладо и јест врло знаменит, нојаче је добила

из пројекta političkih akcija nastavlja u domo-
vini, on je podglavno rezultat i opće napred-
ujuće kulture.

Preziseš da tak pisac govori o Rusiji
ne može se dosta nahvaliti ogromna napredak,
što ga ta država uzvikuje na polju političkom,
ekonomičnom i znanstvenom, govori: „Znanstven-
ost podigla se je toliko u Rusiji da se sada
već kao nužno može smatrati izučavanje rusovog
jezika. Na polju lingvistike, povijesti, naravo-
slavlja, etnologije i geografije dalašnja Rusija
ima svojih rođenih naučevaca, koji se daju
sравнiti u znanosti ostalijem svjetskijem kori-
zejnima“. A zatvruje Helvold taj odsek ovako:
„Možemo punim pravom smatrati Russe zastupni-
cima Slavensstva, kojta stvika prijedlog u ovoj
je vladali anše puta naglasimo. Uz teško nauko
vlade Slavon i velikih prirosta, koje ga čine
способна za velika djela. Od njegovih nauka
najveća je — poljovnička energija, a uvravo tu
narodna potrebnika najviše težnja Rusi. Neko tu
nauku posebnu energiju, — možda je to nasli-
jedno iz vremena Mongola — i nesbitni talentat;
u tom se svi etnologički slavni, da Slavenski spa-
daju među najdramatičnijih plemena. Najrukija se
djera zaouotreba sa modernim istraživanjima, ako
se na očividnu korist vertičevnih ciljeva zamati
daj u odjelo tobože neovrazvane zaslade: da
Slavensko nemu nikakve budućnosti, da se ne-
će nikada doimuti gospodujućih položaja u
kulturu. A tu zasludu hoće da utvrdo ovim, istim
protivnik argumentima: poljovnička talenti
jesu ovako, a poljovnička energija zagovoda. Što
je valose učinila Rusija za ova dva poslednja
stoljeća od Petra velikoga, znadu to lakko tek-
oni, koji se obično bave učevim crarve dra-
vici i mećini kulturnih odnosaćnika, to se skriva-
la, sa tvrdim štitom blagoslovnih jezika, koji
goji narod od 70 milijuna duša, — i kojega se
odreže, on lakko neše. A kako je Slavon jezika
nauke — nezavakamo mu, što su sudjeda protiv-
ni ali stekli. Slični razvikat materijalne kultu-
re u Rusija, o kom vpravetvao ni ne služe, a to
je uvijek prvotna duševna kultura — lije rus-
kom narodu veliku zaju, da he jednom zauzeti
gospodujućih položaja u kulturu. Ova naša oprav-
dava je porokovoj vpravodi, ruski je narod re-
zultat mlad među kulturnim narodima jevropskim,
pravotja vajuć svojom putem povreća se — ko-
mo uva povreć — na istom, a ostariješe burnim
izvajišiti he u kulturu dorasla Slavenski“.

ТУРСКА НАСИЉА.

Naš list od početka i neprekidno donosio
je glas bola i ogorčenja naroda našega, što
je bio pod pritiskom turskim. Toga i sada na-
do jednako, i svijet he ga slušati bez pre-
stanka, dogod ustroje Turke. I za to nije im
potreba, da silnave glasovo kupivo još i po-
drugije novina, da bi smo dokazali straho-
ditu stvare naroda našega u Turčkoj, i tvrdje da
dokazano nepravilnost postojnja Turčke, da u
slobodnijem stranjima našega naroda budimo usta-
lavljenost u korist one braće i da jevropski skida-
je o očuju binu ravnodušnosti. Ali hešo svoip-
nititi ovde što namu „Obzorcih“ o novijem vi-
sivalja u Bosni i Hercegovini, jer se ista od-
nose na podnake austro-ugarske koji živo u
ovijem zemalja našijek. Nedavno izvrijali su
Turci nad stranjek, prirogorskiem državljnika
svoju divljaku kud, zbog koje se svi jevropski
agrosila. U neobudovoi bezobzirnosti svojoj
Turci čine naselje i u Mostaru austro-ugars-
skijem podanićima a u Sarajevu i samijem pred-
stavnicima stranjekih sila, narotno Austro-
Ugarske. Zbog te okolnosti, da se vidi, kako je
neprirpno podržavaje tako varvarске države u
obrazovanoj jevropi, prenosiemo i na u naš list
ove glasove žaljeka, osude i napaja. To jedno, a
drugo, iz ovijek „Obzorcih“ donosa posvjed-
očava se, da su dosta neosnovani oni najjer-
no puštani glasovo, da naš narod u Bosni i
Hercegovini od Austro-Ugarske očekuje svoje
šablaenje, jer se u tvrdje dopisnika blih krija
Austro-Ugarska, što ravnodušno naušuta svoje
podanike naselju Turčke, što čak kalni svoje
konsule, koji se usuđuju zauzimati se za vjezne
podanike nepravilnost od nasilja turskog i jas-
no se kaže, da Austro-Ugarska takvijem drža-
vjem svojevje ne može biti udalica ovijek stra-
dajnika. Ovo poslednje navedeno zbog toga, što je
mođa nekoga u bilo, koji je obila povikala,
da bi Austro-Ugarska mogla savesti ovaj narod,

pa he i iz ovoga vidjeti, da ni on isti to ne
misli. Što se ljudi prezvoga i patriotskoga
misljenja tiče, oni su valda ujevri bili, kao
što se to nego vidi i iz ovijek „Obzorcih“
donosa, da ta uoga ne može biti najjevna toj
državi. Ne kao zabavitelj, nego kao osvojač sa-
došla bi Austro-Ugarska, kad bi u j, mogla doći,
jer u tom slučaju nebi ona pošla samo protiv
Turčke i čini bi nastan sa savijem drugi odno-
šaji, nego su oni, koje sada zavijaju prijate-
lja toga osvojeća.

Evo šta pišu iz Sarajeva:
Mi ovde u najvećem strahu živimo. Pozna-
mo šta he još šta da nam sa sobom donajeti,
ali to tvrdo znamo, da hešo kad tad, u Sarajevu
veliki pokol doživiti.

Šta smo Hrišćanima Bošnjaci sve do sad
pretrpjeli, podnijeli, to se opisati ne može,
i nemogu ga koje ni opisati, kad na sve naše
tuzbe i dajci cijela jevropska glauha i tvrdokorna
ostade, pa ni od kuda ni za dajku naše tuzbe
stave nepoboljšanje. Mi nekiko ni čovječanskih
pravni, ni sigurnosti života i imanja, a kako
ni časti, već smo sinovlani bodušnjih Turaka
na milost i nevolju predani.

Ne nije čudo što ni to sve trpiti moramo,
što u najnovije vrijeme pod sedlaćim vezirom
Derivim našom ubijanju, pljačkama, prebijanju i
svake vrste zuduvi učestvuje, ali ovo novo do
sad nerijeka čudo. Turčke vlasti ovo već godina
dana počevše javno austrijske podanike progaja-
ti, vladati, ubijati, biti, pljačkati, apitati, pa
njihovu djecu nasilno turčiti, neobzirujući se ni
najviše što se tiče prava austrijskih podanika
pravljaju i glave. Vrijedni konsulu u Mostaru
Nikola Peđa (Dalkatinoć) prosjedovao je kod
turskih vlasti protiv ovih bezakonih djela tur-
skih vlasti, pa kad to nekožoke skide naposled-
ku konsultatski barjak, i preskide s turski
vlastima svaku vezu. No šta je s tim po-
stavio u Nišicu, jer u Beču, kako čujem, heša
držala našome, pa ga za to iz Mostara krenuti
naušivše. —!!!

Ne da čujete šta bija u Sarajevu. Bijesni
Turci u sred ove vjeroni frančuskog konsula sa
koljaka umalo što nepogazivše, — veljakog kon-
sula grofa Boljara jedla bijesni Turci sa kol-
jaka na zemlju srušili, a prijavio, — a austrij-
skog general-konsula javno napadavše, dva puta
na nega kavezek baciše, jedaj put u karavcu
vazru bacivše, — a dva put prozore poluplavše.
Osim toga u svoj Bosni austr. podanike zlo-
stavljaju, gone i svake nepravde namu čine. He-
neral konsulu Teodoroviću prosjedovao je više
puta protiv svoj ugnjetnja i povređela dravi
austrijskih podanika, — a i protiv naselja i
uvrijeda našu samoku učinivše, — ali do sad
od turske vlade nikakvo zadovoljštino još dobio
nije. Ako u Beču misle da he takvom politikom
poštovanje i prijateljstvo Turaka, — ili ljubav
Hrišćanima zadobiti, to se ljuo varaju, jer Tur-
cini samo onog poštuje, koža se boja — i mi
Bošnjaci moramo onoga izbjegavati, koji nije vol-
lani ili kadar svoje konsule i svoje podanike
braniti.

Ovde živo životno sigurni nije. Noću ne
sivje niko osim Turaka na sokak živiti. Prije
nekoliko dana ubiše Turci dva Srbijana u podne
u varosni, Sazu Pričevića, i Dimitra Mehanjiću.
Ubijce su istina zatvoreni, ali svak zna, da im
ništa biti neće, i da he prije ili poslije iz
aspa pušten biti.

Derivim naša ništa ne čini, da se savatni-
zam turske obuza, šta namu on još ta bjesc-
niva podkava i razjaruje. Kao i drugi dojakovi-
ni veziri, tako i on drži, da je u interesu
njihovom i carstva nužno savatizam jevropsko-
vrijedni bosanskih Turaka odraziti i umokiti,
nadjujući se da he u njima, kao s najboljim sa-
voznikom i najjačom vojskom u ratu bilo proti
Austriji, Srbiji ili Prijoj Gori čudesa počiniti,
i svake neprirpotele opasni postati.

No ko vjetar svoje, taj se mora buru nada-
ti. Turško besnilo može tursku vladu prije
vremena srušiti. Hajdučki napadać savatčevih
Turaka u Sarajevu, koji he kad tad u Sarajevu
proizivši morati, — biti he ujedno mrtvačko
zlovo turskom carstvu.

Istijem duhom živio i ovaj mostarski donos:
Turško divljastvo, bojeći se božjega svi-
jetla, zabranilo je za Bosnu i Hercegovinu sve
novine sudjelno nam branje, ne samo političke
nego i svake druge vrsti, samo da suknava raj
za ništa što u svijetu bija nedost, i od in-
vad tuzbe vedobje. Tako je u vaš cijesoni

list, koji uvijek hrabro brani pravdu i
naše vesole samostu pripovjeda zabr-
jedaj da kad kralovstvo dođe koji broj. Ali
se slobodno čita kod vje i negom se glas
za to hoću da vam pišem stvari koje se tiče
ne turskih podanika, na koje kamo da je i Bog
zaboravio, nego koje se tiče austro-ugarskih
podanika, da vidi naš svijet kakvom svo nasel-
ju ovde izvrijem i kako se ponikuju i svako-
te austro-ugarski podanici od njihih Turaka,
pod vladavim ministra grofa Andraša. Još po-
četkom prošloga Julija, poturice kotara sto-
lakovoga s čistom nasilnošću i pravom razboj-
ničkom otiskivanom ugrabe Anicu kber Mile Ši-
muonovića podanika austro-ugarskoga. Ne samo za
to što se je tomu svoim snagom protivila ista
vlastovništva Šimjuonović, nego jer je to i do
časti austro-ugarskih podanika, koji su uvijek
tvrdi najjeru gojima, biti sorenim svejer prije
i svoju kra proditi, nego sebi i svojoj vladi
svakomu učiniti, bili su odlučili za povre-
jeću svoju čest uzeti sami zadovoljštino, zaju-
jući no vpravitu, da si bečka vlada za njihovu
čest slabu glavu tpe. I bili bi to učinili, da
ah ne bude ujevrijo ovdajšim austro-ugarski
konsulat, da he se on za njegovo poštewe zakon-
itinih sredstava boriti i da he svim podanika-
ma austro-ugarske poštewe povratiti. Na to
ujevrovimo svi ovdajšim podanici austro-ugars-
ski upravne ove riječi g. konsulu: „Mi prisutni
podanici austro-ugarski, ujevrieni smo, da naš
car i kralj hoće ispuniti našu svetu želju, a
to tija više, što je on pokrovitelj ne samo nam,
nego i svega Hrišćanstva u ovim barbarskim
zemalja, pa za to val, gospodine konsule, koja
ste ovde na mjesto našega cara i kralja Friso
Josipa vjerujeko, i vaki vpravujeko ovu našu
svetovnu stvar, da namu poštewe branite, i od
barbarskoga nasilja štitite“.

Na ove riječi upravniček konsula u imo
svoje vlade, zadade riječ prisutnima, da he on
njihovo poštewe štititi, i osobito pako da he
za njih voditi pravdu u ovom slučaju kao što
mu zakon i dužnost nalaze.

Konsulat austro-ugarski u Mostaru kad je
ovako ujevrieno, uzdao se je u zakone svoja
cara i kralja, da he ga podrževati, te da he
pomogu vladu Andraševičevu turskom naselju na
res stajti; na pako valjali smo se da he vlada
braniti svoje dostojanstvo i svoje imo koje nosi
u Bosni i Hercegovini, povrativše Hrišćani-
na, te se umirisiko, zajujući da ima braniti čest
i prava svojih podanika.

U toj tvrdjoj nadi četiri i po mjeseca tr-
nili su austro-ugarski podanici i borili se s
turskim barbarskom, da bi vladovetu kber Ši-
muonovića povratili svoje oću, i tija da bi sa-
čuvali i uzdržali čest i ugled vlade austro-
ugarske. Kroz krijeje od tri i po mjeseca, dok
su činovnici konsultatski pvarnicu vodili rali
rečeno kber Šimjuonovića čak do Beča i Pariz-
grada, Turci su otetu vevojku vodili i privla-
čili klo nazika kavezek iz kuće u kuću, trahjevi
još najdovlaćnije ješe i mušne glave Turkinje i
Turke, da još svakojakim gadom napune srce i da
ju prevjere. Napokon okolo 8.9. prošlog Novem-
bra, mostarski naša Anica, Anicu poturici i od-
lax ju za jednog od istih otiskivši vječna, ne-
hixijući svaku toga nitu obavljati konsulat
austro-ugarski, da bi se po zakonu s mok po-
stunalo.

Takvim načinom Aniz naše, svi podanici
austro-ugarski, ostane tako osrikovani, da na-
je moguće opisati. Konsulat, sjetni se riječi,
koju je valdo svim ovdajšim svojim podanika
razmotrivši toliku varnicu, koju je vodilo na-
ime svoje vlade i svoja naroda, ostade preko na-
čin ujevrijen, ne kao osobite, već kao činovni-
ci i vlada austro-ugarske, te bude prisiljen
dale i druge korake učiniti, da se čest austro-
ugarske vlade i naroda povrati. Pa čuje čuda
pčuvavši! Mj sen dana iha toga stignu naredba
Andraševičevu vladu iz Beča, da se pusti svi
parnica, i da Turci vladu svu slobodu u tivo-
vom postunju.

Sad vevaj jedaj he pojmiti čitatelji vašeg
cijesjenog lista, koliko se naše ujevrijen sav
ovdajšim narod austro-ugarski. Kako su poštewe
ne zadovoljni činovnici konsula austro-ugars-
skoga u Mostaru, donosa namu sebi najbolje
he osjetiti svoj jedni i kuzavni vola
ne trebaj ja na to sjetati. Najdramati-
podruguje se sada mođa vlade austro-ugarske
brani svoje podanike, a što o tom g.
sualiti drugih inostranih vlasti, s

својимати. Је ли ово коментар нове политике Андришијеве према хришћанским народима на истоку? Жалоснији не може да буде по углед државе. Сада чујем, да ће бечка влада консул, што се је толико заузео за част имена аустроугарскога, казнити прејентемента. Лијепа морал волјатички, која ће родити крвних пљодом. —

ВЕЛИКИ ВЕЗИР.

Многи су предвиђали, а сада се и у новинама говори, да ће се велики везир у Цариграду скорим измјенити. То је у Цариграду сада већ обична ствар и не може већ никога изненадити, али узрок, због којег би Али паша одступио као и личност која ће га замјенити, могу имати значаја погледом на стање ствари у Турској. Ми ћемо о томе другим приликом говорити, а сада самоштаљемо, шта о томе пишу страни листови.

„Д. Цајтунг“ говори:

„Питање о закључивању трговачких уговора или конвенција с подунавским кнежевинама, које је најпослије у начелу ријешено у смислу вортицијских појмова о суверености протаноме, као и не наше посланицима ингалезици и американским покренути неспријатна ствар о протестантским школама у Сирији, које порта мора да усвојени у пређашње стање, а најпослије и онака разнириша с Првом Гором због догађаја у Подгорци, коју „кара-кнез“ — тако у Цариграду називају кнеза црногорског — неће да испусти никако, — кредит су великом везиру Хусејин Али паша у очима султана јавно оборили, јер султан не може да трпи, кад његов први министар прави „којевакве будалаштине“, мјесто да се стара да увјек има доста новца, а он баш сада више него вријед новца треба на различите грађевине, које велики трошак на своје задокостава даје у Цариграду и околним подизати. До сад је Хусејин Али ужио свагда доста новца прибавити, да се воља султана пашире; али у последње вријеме, побуђен честим одобравањима својих министарских другара, велики се везир показа пред султаном мало тврђави и нарочито нехте давати новца, да се гради величанствена црква, коју султан хоће у завршном стазу да подигне код Чирагана и који би тако годена била, да десет хиљада правосјерних Муслова могу у њој мјеста наћи.

То је султана јавно наљутило, и његова раздражена расположеност према великом везиру излази храно још и у тој околности, што је Хусејин-Али паша толико паметан био, те се у последње вријеме с кисирском, њему једнако непријатељском странком пошриво да од њуди султаноно сад мање зависи. Од то доба се корисеји кисирске странке у Цариграду, принц Мустафа Фазл паша и Халил шери паша, често састају с великим везиром и много нах уздицају. Султан у околности својој и некрије, да великог везира не може више да трпи, и данас би га оберао, кад би му само zgodног замјеника нашло. „Од како узарје Али паша“, тако се султан често тузи, „нијеска више великог везира наћи могао, који би не разумјевало и појмило и своје ствари руководно као што ваља“. Шта више, кажу да је султан већ и Кељед пашу, који је недавно отишао да навишу у Јањину, дао повјерљиво преко врховног коморника упитати, да ли би хтјео под највешним условима бити великим везиром. Као главни услов захтјевале султан нека се паша обећа, да ће у погледу престојног наследства ћерати и даље ишту политику, којом је Хусејин Али паша већ пошло. Али Кељед паша нехте на то приглати. Шта више, султани је дао казати, да ће се безусловно покорити вољи владарској, као што сваки добар муслованин мора учинити, која је вјерна поданица свога казната; али сам на своју руку неће и не може ништа учинити, да се ова ствар изврши, јер би тиме дошао у сукоб са својим политичким и религиозним осједочењима. Кад је султан чуо за тај одговор. Рече на кратко: „Е, то таква није за садразна!“ Највише изгледа као кандидата за столицу великог везира имају понајвише Арна паша, министар спољних послова, и Махмуд паша, стари пријатељ ћенерала Игњатијева“.

Бечкој „Н. сл. Преса“ пишу из Цариграда, скоро почело говорити да ће Митхад за великог везира, а то да препоручи Хусејин Али паша, који је рад да себе одговорност првога министра, на њу струци као војени вел. везир разви-

је рад што већи. Дописник поменутог листа држи, да султани неби говело да се садашњи министар промијени. Митхад пашу дописник хвали да је један од најразборитијих државника и да је најспособнији од свих у Турској, али да му смета прво што он у двору није омиљен, а друго што би се да он дође за великог везира нашло уврђено једно велико посланиство у Перу, према ком је неглашњи главни управитељ дунавске области непријатељски расположен. То му је кже се даље донекле нахудило и онда кад је био дошао да замјени Махмуда. За тим дописник јавља како се у Цариграду јавно луће на чланове црногорске комисије у Подгорци што јавно показују да их незадовољава ток истраге, која се тамо води. Дописник поменутога бечког листа највешњује најпослије одсидно поступање у тој ствари, јер различавањем у Цариграду велик мисле да се то мишљење све више заплеше. Шта сетиче питања о конвенцији са подунавским кнежевинама три велике силе, као што поменути дописник дознаје, нијесу још одговорили на поту Арна пашину, да се тој ствари неби придавала сувадне велика важност, шта више оне су се, каже сложили, да ту ствар сматрају као ријешену, али порта да се таким сматрањем исподудара, и велики везир недивно тим поводом да је имао жестоки разговор са заступницима дотичних сила. Први драгољни посланика Аустрије и Русије, који на брзо одоше један у Беч, а други у Петроград, као што свијет веде да одсутствују, дописник веде да су отишли ради извјештаја, који ће поднијети о расположењу портином у тој ствари, и о жорацима које британски посланик предузима да ту ствар изравна.

Д О П И С И.

(Т. С.) БЕЧ, 11. Децембра. — (Рајхсрат одгођен. — Садања сесија царевинског вијећа. — Странке. — Хохенварт и Шенсеј. — Армијско паркира. — Бизмарк и његово положаје. — Кавиц. — Његово пошле у Румунију. — Ферхтгот-Товачовски.)

Пошто је посланички дом царевинског вијећа довршио дебату о буџету и пошто је још неке мање ствари, које стајаху на дневном реду у претрес узео и о њима ријешенија донио, изјавио је министар предсједник кнез Ауерсперг у име цара да је рајхсрат до 20. Јануара одгођен. Дакле су наши посланици већ ослобођени третнога посла и имају више од мјесец дана времена да о томе премишљају, какве ће предлоге подносити, кад опет на окулу буду, те како би спасли државу од садашњег жалосног стања незином. По све будави. Посланици не могу бити хоће на тако што да мисле! А и што би? За што да се усмљевају, када и онако неће до никакве цели доћи, за што да предлажу и да реформишу, када ће и овако за који дан Хохенварт несвесно прихвати. На овај нека он гледа, како ће кола из блати извући. Ето у кратко логика наших уставовјераца. А мулстрирацију о томе дије нам садања рајхсратска сесија. Оно што је влада предлагала, то је послале другог дебативања (које није никаквог значаја имало) пријемно а даље се посланици нијесу побринули о томе како и на који начин да се одстрани садања криза. Држави су истина неколико сједница форне риди, али резултата при томе није било, нити га је могло бити. Наши уставовјерци више бригу воде о Бизмарку и о његовој „рају“ него ли о Аустрији и материјалном ставу незином. У оваковим околностима немало ни у будуће баш много да се надже, да ће посланици што урадити, па за то нам је све једно када ће се они опет састати и шта ће онда радити, јер смо унапријед увјерени, да сав тај рад никакве користи донјети неће. Година и више, од како овај рајхсрат „ради“. — На шта је урадио? Стање државе све горе и горе. Повјерење и уздиње све је нестало. За то је лудила сада већ и све једно, ко ће наследник бити садањег система. Био Хохенварт, био Шмерлинг па био и Белкредит — горе не може бити но сада што је. Тако веде и они, који припадају противничкој странци, но која увијају, да држава овако опстати не може. Словенска већина пак са поуздањем гледа у оне луде, који ће данас сутра узети круну државу у руке. У Цингатиња урте су све очи на Хохенварта, јер сви у њему виде човека, који ће у стању бити мисли своју извршити, као изабавач државе. Преко омет у Угарској озгла-

ва Шенсеј наступајуће доба и нико не сумња више, да ће једини он у стању бити оно извршити у Угарској, што у Аустрији Хохенварт. Хохенварту и Шенсеју пада дакле у дио будућност, видјелимо у колико ће се надање нашо извршити. У овај пар је дозика и овдје а и преко: Хохенварт и Шенсеј, шат и нава Словенска сино јутро.

Ми смо одпре у кратко наше ивице о процесу гроа Арниа изрекли. И данас остајео при томе, а што се пресуде тиче, која гласи: 3 мјесеца затвора, то велико, да је на посљедку Бизмарку све једно, је ли 3 године да ли само 3 мјесеца, само ако је цијел његов долучен. А ту је цијел без сумње поључио. Међутим још је боље уврство своје сједити. Дан прате но што ће се публиковати пресуда ако је Бизмарк незначитна повода ради (Ховербок стваци бјеше у рајхсрату предлог, да се понуци државни закон у смислу томе, да од сада не могу посланици за вријеме сесије затварани бити) своју оставку цару. Не само, да се је рајхсрат одма траго нартаг и да му је дао одма повјерење, већ је Бизмарк и то поључио, да је прикоро двору партија, која је свакад њему противна била, да се подвергне. Он је тиме добио нову снагу и силу у руке, јер његова је власт сада неограничена. А то је поглавно он наизјерано. У исто доба иак учинио је на судије Арнијове и наду пресију, чије се посљедице могу ошакати. Цар вије пријавио Бизмарку оставку, — Бизмарк данас вије више онај, који је био, он није више одговорни канцелар он је данас — диктатор!

Кавицево дјело „Бугарско подунавље и Балван“ изише у тецају лдуће године из штампе, и то у 3 дијела. I. дио увидиће свијета у мјесецу Марту. У II. и III. дијелу биће велика крвта Бугарске, коју је Кавиц правно, и која је — по вјесу стручњака данас најбоља од свију, које постајаху до сада. Овак је дана Кавиц добио позив од румунског министра Бојареска, да пропутује кроз Румунију, и да ју овише, као год оно што је описао Србију. Но у овај пар ива псац толико посла, да се том позиву не може одазвати.

Овдје у Бечу умро је ових дана корупривитељ словенског вјесачког друштва чувени компониста Ферхтгот-Товачовски. Ферхтгот био је 49 година стар а боловао је већ од дужег времена. Ферхтгот имађаше лијепи глас у бечким круговима, а био је и уважен и као музичар и као човек. При томе је био изврстан родољуб. При укупу његовом састао се је много бечких Словена. Многа словенски вјесачка и ћвчка друштва дадоше покојнику почаст, коју је заслужио. Руски велепосланик Новиков и прота Мијајло Рајски такође присуствоваху при овој церемонији. У Товачовском изгубила је музика вјерна сина свога а словенски народ ријетка родољуба!

НЕВЕСНИЋЕ, 13. Децембра. — Има једна катана у ксоби невеснињској сахат покрај куле Муја Асана Треба; у тој катани Мекед-бег поставио је медале по себи, непитијући никога, и то овако: За аплају себе самог, за мушгију Арниа Тосуновића, за реиз-медала Ала Дугалића и за кообашу Сула Зачину, а за крв-срдара Ала Каралуша. Крв-срдари је у задатак да пазн и то, по наредби овога својевојиног медала, да неби која Србин прошао на уђулет, т. ј. суд одређени владом и понајвише да пазн оно Србе, који иду на суд, и који имају новца, или добротга одијела, или доброга коња. Крв-срдари ове Србе свраћа на Мекед бегов медале те ни бег суди како је њему драго, ратује се араки парража, пошто бег осуда онда оде на уђулет и повесе нована од Србина узетијех, подијати кадву и они му потврди пресуду. Даље из истога медала поју четири заплите и то: Мујо Головић, Алија Осениковић, Мурат Бачаница и Мехо Дроло — у сада да сврше неки бегов посло и на путу нађу некоју, квер Језа Жерјајна, која је чувала овце; ухвати је и поред толиког отивања и вике сироте ћевојке Турци је насидно обезбесте небојени се да их Мекед бег Реденанић криве нађе за то, а за другу власт они и неки-слише. Истине дана купио је вола Симо Ђого у Николе Мрзовића; и поћера их дома, сретне га бег Реденанић и отне му оба вола говорећи му: влише, ти купи теби друге волове а они су мени од нетребе; сврвца Симо заште да му бег плаати волове, а овај му одговори: Моли се влише светоме Николи нех ти он плаати волове. — Исто тако речеки бег закупи десетину пак

теудара 8 и 10 оку него 4 и 5. А сво једн жва доказ: Сви Мемедбетов Сали га ударно је на Митра Вукосова сијена 800 кока. То исто сијено преријерво је трговац Раде Говедарица и није било него 390 ока, дакле бег је исплатио у сироваха Митра више половину него што је ишло, тако се исто и са житоу поступа, али то Мемедбет не пази, само нек се њему пуни испи, Копобана Илија Стевановић у мислису зешта бѣга, за што такв зулум чини, он му на то одговара: Сиктер влаше! дло ми је цар берман да чини што хоћу иди па плачи Богу, нек ти поможе. Дакле невесињској раји ниђе суда нека. У Невесињу има српских кућа 900 и на то се дава арица 92.300 гроша, данка 77.400 гр. десетине 450.000 гр., арица 160.000 гр. ита што Турци зову корвацук паре 18.000 гр. Свега 797.400. Осим ово 797.400 гроша аго узимљу од свашта половину. На друго измети и присијенци око путова и другијех грађевина.

ПЕТИЊЕ, 30. Децембра. — 17. о. и. прослављен је обичајем свечанијем ивичном ивештаи владомаше нашедниѣ княза Данила. Послеје свечане литургије принаса су свештана у свијетломе двору, у присутности владомаше слављеника, који је веома напредан и здрав. Срдачнјем желаним, тои приликом многобројно израженијем, придружујући се жељиво, да га Бог поживи и владу напредна подржи на срећу и радост свијетлијех му родитеља и народа!

— Наши чланови комисије, која је у Скарду водила истрагу због подгоричкога покоља вратили су се прошле недеље. О раду те комисије и њеноме саршету говоримо данас у уводној чланку.

Н О В О С Т И.

БОСНА. — Из Брода телеграфшу, да је кајвахаи тешањски па бруталан начин отео ошћини тешањској доброволно школско прилоге хришћанске. Зулумар и крвопији Сабит осеидија јавно наговара противу животу учитеља Петровића.

ИТАЛИЈА. — Гариблди одбио је сјајну народну повои, коју је закључила скупштина, да му се даје годишње, из узрока, што је повлачио стање Италије слабо.

Цар њемачки писаво је краљу Виктору Еманујлу да ће га посетити.

ФРАНЦУСКА. — Знаменити слободњак француски, за вријеме Наполеона многогодишњи чешњак Лекри Ролан уири је надрасио у 66 година својој.

Бонапартеки и легитимистички листови, говорени о ивијонијем прекрету у Шпанији, проричу слична излазак ствари и у Француској.

ШПАНИЈА. — Дон Алфонсо, син прогнане кралице Изабеле проглашен је краљем. У Мадриду је због тога велико весеље било на Божић. Млади краљ саставио је већ ново министарство и то из свијех странака. Белгија је признала нову владу шпалолску. Разкралница Изабела живи ће и даље у Паризу. Серано је оставио сјеверну војску, заповједништво је предао Бепералу Сандерну и повратио се у приватни живот. Дон Карлос још неваљушта своју ствар.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

У државној штампарији изашла се књига мјесечног часописа за књижевност, популарну науку и друштвени живот, који ће од нове године почети излазити под ивином:

„О Т А Ц Б И Н А“.

У први књигла тога књижевног органа биће ови чланци:

I. Сикне из народне промисли: „Степан Душан“ историјски роман од Владана Ђорђевића. „Проклети каи“, приповјетка из нашег приворја, од Стјепана Љубише. — II. Сикне из садашњег народног живота: „Селани“, приповјетка из сеоског живота у приворјској шахији, из године 1857.

Уредник и издавач СИМО ПОЧОВНИЋ.

од Ђуре Јакшића. „Ујетниково свиновина“, приповјетка Милорада П. Шапчанина. „Мати г. Пандуровића“, повела из биоградског живота, од Владана Ђорђевића. „Катанска буна“, приповјетка из г. 1842 од Милорада П. Шапчанина. „Почерка“, приповјетка из биоградског бундавања, од Владана Ђорђевића. — III. Лирске, епске и драмске pjesме, у стиховима и у прози: „Отачбина“, pjesма од Ђ. Јакшића. „Шојежији“, pjesма од М. П. Шапчанина. „Марсељеза“, драма од Готшила у стиховима Р. Азаревића. — IV. Путниписи: „Швајцарска и Швајцарци“, од једног италијанског путника, српски од В. Караћа. „Путничке црте“, (из Аустрије, Немачке и Француске) од Владана Ђорђевића. — Етнографско-статистичко расираво и чланци: „Јеланда и Јелина“, од Стјепана Новаковића; „О Румунија“, од Настаса Петровића. „О Бугарима“, и о њиховој књижевности, од Ст. Новаковића. „Статистика школска у Србији, од Богољуба Јовановића. „О Словенијама“ и њиховој књижевности од Стојана Новаковића. — V. Наука о природи, са лекарством: „Борба за опстанак“, од д-ра Р. Азаревића. „Вода“ у хемиско-столошком погледу од Семе Јовановића. „Боловање у Србији за потонах 30 година по извјештаима окружних лекара од д-ра Вл. Ђорђевића. VII. Филозофија и еилологија: „Теорија и пракса“, од М. Кујуновића. „Историја романа“ уопште и српско врше на по се, од Вл. Ђорђевића. — VIII. Историја, право и државне науке: „Ђурађ Бранковић, историјска студија од Чедомира Мијатовића. „Најновија Богшићева књига“ и нова епоха у правој науци од Г. Гершића. „Наше економско развиће“, почевши од године 1856 од Стевана Р. Поповића. — IX. Војне науке: „Град Краљевића Марка“, близу Припита, од укуновика Ф. Заха. — X. Критике, реферати о најновијим појавиња у књижевности: „Леди Монтијева у Србији“, од Светогири Николзијевића. — XI. Мјесечни прегледи (у сваком броју) а) политички преглед б) књижевни преглед в) позоришни преглед. — XII. Имена свију чланака у последњим бројевима свију српских и јужно-словенских књижевних листова.

Осим књижевника којима смо радове поменце споменули, обешали су редити на „Отачбини“ још и ова господа: Др Ђуро Даничић, др Валтазар Богшић, г. Љубомир Калезић, др Никола Кретић, др Лазар Докић, др Сала Петровић, проф. Св. Вуловић. У осталим овим се уједно умовљавају и сви остали књижевници српски, који се с нама слажу у томе, да је оваков књижевни орган нашем народу потребан, да постану сударијци на „Отачбини“. Добру ствар, тешкомо израћену, не само да ћемо пријати, него ћемо је и новчано добро наградити, па макар је написао и какав наш начелни противник, јер нам је најважније: народна просвета, умно ослобођење, тај суштствени и први услов свију других слобода и благодестања.

„Отачбина“ ће излазити у мјесечним свескама од десет штампаних табела, у формату мало већем него што је „Гласник српског ученог друштва“.

Цијена је за годину, дакле за 120 великих штампаних табела, само 80 гроша чар. или 8 форината у банкама, за по године или за шест књига 40 гроша чар. или 4 форината ауст. вр. за 3 мјесеца 20 гроша чар. или 2 ф. а. вр.

Претплате се шаље: Из Србије уредништву (Кастриотова улица бр. 27) или, коме је удесније, поткињарима, по окружним кјестима и варошницама. Из осталих српских и страних земаља књињари Велижара Влажића у Биограду.

Скупљачица претплатника једнаришта књига на дар.

Прва књига „Отачбине“ разаслаће се 1. аог Јануара 1875 г.

У Биограду, 20 Новембра 1874 г.

Власник и уредник „Отачбине“
ВЛАДАН ЂОРЂЕВИЋ.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Статистика француске штампе). У Паризу изаше сад 754 листа свјетлана, недељна и мјесечна. Од последњих баво се 53 богографич, 63 правосубјех, 10 географич и историјских, 56 забавних, 25 науком и одгојивачких,

53 литературних, еилозофијом, језикословјех, етнографичом и бибнографичом, 11 сликарством, 8 грађевинаством, 5 археологијом, 17 гласбом, 8 казалиштем, 59 модела, 78 рачуничем обртина, 2 еотографичом, 69 медицином и фармацијом, 24 војском и морваричом, 18 пољодјелством, 12 гојемск коиа и 19 разних предметиња. Свакидан њих политичких нов на има 37, политичких прегледа 11. У покрајинама налазе укупно 562 политичка листа.

(Статистика новина). Ц. вр. равна-тељство пошта у Бечу издало је баш сада изкладом државне тискарне ново издање цјенока свих новина и часописа аустро-угарске монархије, а тако и оних италијанских новина, које се у Аустрију пошљају. Између 3730 бројева, који се у попису наводе излази по језику: 7 американских часописа, међу тим један сваки дан; бугарска 4, чешка 102, међу њима 9 сваки дан; 9 хрватских, (три сваки дан), 18 данских (сваки дан 9), 1773 немачких, међу тим 439 (сваки дан), 24 сваки дан два пута, 6 са 13 бројева у недељу, 1 са 14 и 2 са 18 бројева у недељу; 278 италијанских (сваки дан 40), француских 707, (сваки дан 188), грчких 25 (сваки дан 5), жидовских 9, хеленских 31 (сваки дан 21) италијанских 293 (сваки дан 79), литавских 11, норвешких 11 (сваки дан 6), данских 83 (сваки дан 21), роданских: 46 (сваки дан 4), руских 53 (сваки дан 33), рутенских 6, шведских 26 (сваки дан 11), српских 21 (сваки дан 2), словачких 14, словенских 14 (сваки дан 1), шпанолских 14 (сваки дан 11), турских 13 (сваки дан 3), угарских 126 (сваки дан 20). Од ових часописа одчала на Ауустро-Угарску скоро трећина дна.

(Бијела застава). На сгради котарскога суда у Бјелку у Корунској вно се је дво 18. о. ж. бијел барак, знак да су сав затвори били празни: Лијеца застава стар а није се догодила о истом мјесту од 1850 године, но на сву жалост моралоше већ исти дан послате подне спинути поноси барјача, јер се је ивиак нашао пред ветер један ставовијак у пусти кућу.

(Света ископаца у Русији). Једно правничке новине у Петрограду доносе судску расираво, која је држала не давно у Бјелгороду а почела је још 1869 год. Опуштенијех било је свега тридесет и седам лица. Тужба је гласила, да привадију свети ископаца и да су радни на распрострањењу исте. Али је то нијудније, да су сви општенијци, изузимајући једно једино лице, жевскиње. Њеке од ископика поштоване су за светотемце, тако једну од њих, госпођу Амалзон, звали су кјија божија, а опет другу, госпођу Шагалов, заступница мајке божије. И њих двоје наоде се као поглавнио врише, будући су оне највише владнијех ђевојика придобале за секту и на њима свршила операцију; па и на њима саживеа, при лечничкој визитацији, изказали су се знаци велике операције, звали „нарски печат“. Расправа је трајала три дана и сваким окривљеном стављено је четрдесет питања једнакијех. Изузимајући двоје особе, све остале буду осуђене по строгасти закона за широче, и то негледајући на њима или вишу кравину све једино: губитак личнијех и сталежијех права и вротонство у најудаленијем крај Сибирије. Али она осуда кучно ће се моћи на свијена извршиту, пошто су већин дијелом општенијци у годинама; једнајест од њих претурале си седамдесету годину, а једну стару 6 ку једна су могли доводити у суд и расправу.

(Колико се поједе коњскога меса). У Бечу поубијани су и продани у мјесецу Јулију 203 коња, у Августу 184 а у Септембру 221 коња. Свега скупа потрошена је бочка сиротина у трећој четврти ово године 608 коња.

Јављајући да сам се вратио с пута, молим пријатеље, да опет управљају своја писма право на мене.

Симо Поповић.